

Wójcik, Zbigniew

Nowe wystawy Muzeum Techniki NOT w Warszawie

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 23/3-4, 806-807

1978

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

5 I 1978 r. otworzono wystawę poświęconą wybitnemu paleozoologowi polskiemu — prof. Romanowi Kozłowskiemu (1889—1977). Zgromadzono na niej ofiarowane polskiemu paleontologowi pamiątkowe medale różnych towarzystw i organizacji naukowych z Belgii, Francji, Stanów Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii i innych krajów. Ponadto specjalną grupę eksponatów stanowiły materiały dowodzące współpracy prof. Kozłowskiego z Muzeum Ziemi (druk artykułów w „Wiadomościach Muzeum Ziemi” i „Acta Geologica Polonica” oraz redakcja serii „Paleontologica Polonica”. Do eksponatów o szczególnych wartościach należały okazy paleontologiczne zebrane przez prof. Kozłowskiego w okresie międzywojennym na Podolu i przechowywane w Muzeum Ziemi, a także okazy brachiopodów i graptolitów, na których pracował on przez ponad 50-letni okres swojej twórczości.

Wystawa została zorganizowana przy współudziale pracowników Zakładu Paleobiologii PAN. Stanowiła ona w pierwszym dniu otwarcia rodzaj dokumentacji do sesji popularnonaukowej — poświęconej pamięci prof. Kozłowskiego — zorganizowanej przez Oddział Żoliborski Towarzystwa Kultury Świeckiej. Na sesji obszernie referaty omawiające twórczość wybitnego paleozoologa, wygłosili prof. Zofia Kielan-Jaworowska i prof. Adam Urbanek.

6 III 1978 r. zorganizowana została ekspozycja poświęcona Adamowi Chętnikowi (1885—1967), byłemu kierownikowi Pracowni Bursztyniarskiej Muzeum Ziemi. Wykorzystano na niej eksponaty zgromadzone w Muzeum Ziemi (w tym rękopisy dotychczas nie wydanych prac), zbiory Zofii Chętnikowej z Nowogrodu Łomżyńskiego (m.in. publikacje, fotografie) i niżej podpisanych.

Na wystawie został uwypuklony głównie etnograficzny nurt twórczości Chętnika. Pokazano także drogę twórczą samouka z Nowogrodu Łomżyńskiego, który w 1915 r. za książkę pt. *Chata kurpiowska* uzyskał nagrodę Kasy im. Mianowskiego. Później zorganizował w rodzinnym mieście skansen, by ponownie — po zniszczeniach wojennych — stworzyć na Kurpiach znakomitą placówkę regionalną. W 1946 r. — na podstawie prac etnograficznych na Uniwersytecie w Poznaniu — Chętnik uzyskał doktorat i następnie habilitację. Prowadził także wykłady z zakresu etnografii na uniwersytetach w Poznaniu i Toruniu. Później, aż do przejścia na emeryturę, pracował w Muzeum Ziemi, organizując wystawę bursztyniarzką oraz badania nad dziejami eksploatacji i wykorzystania bursztynu w Polsce.

Wystawa poświęcona Chętnikowi została przygotowana z okazji ogólnopolskiej narady badaczy bursztynu. Na naradzie tej doc. Zbigniew Wójcik przedstawił referat omawiający życie i twórczość Chętnika. Scharakteryzował on przede wszystkim wkład Chętnika do badań nad etnograficznymi aspektami bursztyniarstwa w Polsce.

Janina Górską, Zbigniew Wójcik
(Warszawa)

NOWE WYSTAWY MUZEUM TECHNIKI NOT W WARSZAWIE

W lutym, marcu i kwietniu 1978 r. w Muzeum Techniki otwarto trzy wystawy poświęcone częściowo lub całkowicie historii nauk fizycznych i chemicznych oraz dziejom techniki. Pierwsza z nich udostępniona w dniu 20 II, pod nazwą *Półprzewodniki i światło* zorganizowana została przy współudziale Oddziału Warszawskiego Polskiego Towarzystwa Fizycznego. Stanowiła kolejną ekspozycję z cyklu muzeum eksperymentalnego fizyki. Scenariusz wystawy opracowali: dr dr Jan Gaj i Michał Nawrocki. Funkcję komisarzy wystawy pełniły mgr Jadwiga Chodowcowa (Muzeum Techniki) i dr Aleksandra Kopystyńska (PTF). Projekt architektoniczny wykonał inż. Ryszard Szumiłowicz, a projekt graficzny T. Januszewski i S. Jasik. Dla potrzeb wystawy sporządzono specjalne modele (np. uruchomienie

włącznika wieczornego oświetlenia miasta przez fotokomórkę). Pokazano także baterię słoneczną skonstruowaną przez dr J. Piwońskiego z Politechniki Warszawskiej i wiele innych eksponatów.

Wystawa w zasadzie nie miała charakteru ekspozycji historycznej, gdyż dziedzina, której została poświęcona, jest bardzo młoda. Mimo to w przemówieniach podczas otwarcia dyr. J. Jasiuk i współautor scenariusza — dr J. Gaj zwrócili uwagę na niektóre osiągnięcia polskich fizyków i techników z tej dziedziny w aspekcie historycznym. Powyższe wystąpienia dokumentowane były także publikacjami, które ukazały się dotychczas w Polsce na temat zastosowania półprzewodników.

23 III w Muzeum Techniki dokonano otwarcia wystawy pt. *Zaklęty dźwięk. Sto lat fonografu*. Znajdowała się ona uprzednio w lokalu Towarzystwa im. Fryderyka Chopina (w pałacu Ostrogskich¹). W nowym pomieszczeniu wystawa była nieporównanie częściej odwiedzana, zwłaszcza przez kolekcjonerów.

24 IV otwarto kolejną ekspozycję pt. *Wojciech Świętosławski 1881—1968* w ramach okresowych pokazów cyklu *Twórcy polskiej chemii*.

Wystawa powstała z inicjatywy mgr Jadwigi Chodowcowej przy współudziale rodziny wybitnego chemika, jego współpracowników i uczniów. Zdołano uzyskać m.in. nagranie przemówienia Świętosławskiego, pochodzące ze zbiorów Wytwórni Filmów Oświatowych. Klarowny tekst doskonałego popularyzatora, piękna polszczyzna i umiejętność oceny syntetycznej własnych dokonań (m.in. w zakresie fizykochemii węgla kamiennego oraz ebulliometrii) — to czynniki, które kwalifikują tę wypowiedź do cennych źródeł historii nauki w Polsce.

Otwarcie wystawy poprzedziło spotkanie uczniów i współpracowników prof. Świętosławskiego oraz przyjaciół Muzeum Techniki. Na spotkaniu tym — poza słowem wstępnym dyr. J. Jasiuka — wspominali wybitnego chemika profesorzy: Wojciech Zielenkiewicz, Wiktor Kemula i Kazimierz Ziemborak. Prof. Zofia Świętosławska, córka uczonego, dokonała symbolicznego otwarcia ekspozycji.

Na szczególne podkreślenie zasługiwał dobór eksponatów, w którym zwracały uwagę zdjęcia rodzinne, aparaty, przy pomocy których pracował Świętosławski, publikacje (w tym *Ebullimetria i Fizyka smoły węglowej*), patenty, dyplomy, odznaczenia itp. Myślę, że wystawa będzie miała wyjątkowo szeroki rezonans społeczny. Z całą pewnością zachęci ona historyków nauki do opracowania biografii wybitnego twórcy.

Zbigniew Wójcik
(Warszawa)

TABLICA POŚWIĘCONA JANOWI WYŻYKOWSKIEMU

30 III 1978 r. — z inicjatywy mieszkańców domu przy ul. Rutkowskiego 32 w Warszawie — odsłonięto tablicę pamiątkową z płaskorzeźbą portretu i następującym napisem: „W tym domu mieszkał i pracował w latach 1959—1974 doc. dr inż. Jan Wyżykowski odkrywca wielkiej polskiej miedzi”.

Uroczystość odsłonięcia tablicy zgromadziła przede wszystkim fundatorów, a także pracowników z Instytutu Geologicznego (placówki, w której działał Wyżykowski), górników z kopalń w okolicy Lubina, młodzież szkolną Lubińskiego Okręgu Miedziowego, muzealników. Przemawiał m.in. wieloletni współpracownik Wyżykowskiego — doc. Jan Kostecki, podkreślając, że Warszawa stała się w okresie powo-

¹ Szersze informacje o tej wystawie zamieszczono w nr 2 z 1978 r. „Kwartalnika Historii Nauki i Techniki”.